

Synpunkter på detaljplanen för Stäkets verksamhetsområde

avgivna av Naturskyddsföreningen i Järfälla, nedan betecknad (NSF Jfa)

Sammanfattning

Efter senaste samrådet har Kommunstyrelseförvaltningen sammanfattat med *"Inkomna synpunkter föranleder inte planenheten att föreslå någon ändring av detaljplaneförslaget. Kommunen bedömer att ingen som lämnat synpunkter är sakägare"* ([Samrådsredogörelse](#), sid 29), vilket leder till frågan vem som är sakägare och vem som har rätt att framföra synpunkter som kan beaktas. I sin egenskap av inbjuden att avge synpunkter önskar NSF Jfa påpeka ett antal felaktigheter och brister i de texter som utgör underlag för beslut.

Naturskyddsföreningen i Järfälla delar Föreningen Rädda Järvafältets synpunkter, se bilaga, och krav på att en samordning mellan berörda kommunerna måste ske innan detaljplanen fastställs och att ett antal kompensationsåtgärder måste vara genomförda innan området exploateras.

Bristen på samordning och brister i planeringen leder till att den förslagna detaljplanen kraftigt försämrar Järvakilens funktion och samband. Länsstyrelsen sammanfattar: *"Järfällas del av Järvakilen är det enda större oexploaterade skogsmarksområdet som förbinder Järvafältet med skogsområdena längre norrut i Järvakilen"*. ([Samrådsredogörelse](#), sid 3).

NSF Jfa krav på åtgärder

Om Kommunen beslutar sig för att gå vidare med det föreliggande förslaget till detaljplan kräver NSF Jfa att följande åtgärder beslutas innan detaljplanen fastställs

1. Samordningen mellan kommunerna görs varvid även kvaliteter och värden hos naturen beaktas. Kommunen kan inte hänvisa till tidsbrist eftersom detta krav har framförts redan tidigt under planeringscykeln. Samrådet mellan kommunerna syftar till en långsiktig överenskommelse om hur Järvakilens svagast länk skall lösas.
2. Häradsallmanningen får ökat skydd (förslagsvis naturreservat) så att möjligheter till produktionsskog elimineras och ersätts med en skog lämpad som tätortsnära skog med möjlighet till friluftsliv i denna flaskhals av Järvakilen. Härigenom skyddas området mot ytterligare planer som senare försvagar nödvändiga samband och funktioner.
3. Beslut tas om när Gokartbanan skall vara avvecklad så att området kan återställas.
4. Ett förbättrat spridningssamband skapas längs avfarten från E18 söder om Rotebroleden för att säkerställa kontakten från nyckelbiotopen mot området väster Kallhälls Villastad.
5. Åtgärder vidtas så att mossen kommer att bevaras. Den utdikade våtmarken norr mossen återställs.
6. Att den invasiva silvergranen i kvarvarande flaskhals åtgärdas.
7. Eftersom området söder om Rotebroleden är starkt kuperat kommer troligtvis stora massor att sprängas och schaktas bort. Konsekvenserna bör redovisas både utseendemässigt och en analys av massförflyttningar.
8. Förbindelse mellan nyckelbiotopen och skogen norr därom skapas på ett tydligt sätt.
9. Att stigsystemen utanför området kan anslutas till gång och cykelvägar i området. Den stig som planeras längs från E18 är inte lämplig som anknytning till området från gångtunneln!
10. Att säkerställa att skogen i gränsområdena bevaras så att inte ev. stormfällor leder till krav på ytterligare avverkningar.

Länsstyrelsen framför att *"I detta sammanhang bör dock plankartans bestämmelse gällande bro tydliggöras så att det framgår att den ska utformas och ha funktionen av en ekodukt"*. Kan sociodukten breddas och få funktionen av ekodukt?

Järvakilen och spridningssamband

Från många håll, bl. a. Länsstyrelsen, har framförts oro hur Järvakilen skulle påverkas och att det krävs samordning mellan kommunerna för att inte minska den "flaskhals" som uppstår.

Länsstyrelsen påpekar: "Länsstyrelsen bedömer, under nu kända förhållanden, att frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnats på ett lämpligt sätt." ([Samrådsredogörelse](#), sid 2)

Vidare "Det innebär dock ett ianspråktagande av ett naturområde som idag funktionsmässigt är ett viktigt samband i grönkilen. Järfällas del av Järvakilen är det enda större oexploaterade skogsmarksområdet som förbinder Järvafältet med skogsområdena längre norrut i Järvakilen". ([Samrådsredogörelse](#), sid 3).

Även i utställningsutlåtandet ÖP framför Stockholms läns landsting (TMR) följande:

"Det finns många positiva inslag till rumslig struktur men även negativa konsekvenser som landstinget anser behöver hanteras. Framförallt gäller det intrång i Järvakilen och de svaga samband som identifierats. Synpunkter från samrådet gällande intrång i Järvakilen och föreslaget verksamhetsområde vid Rotebroleden kvarstår därför. Landstinget rekommenderar kommunen att ta fram en analys där åtgärdsförslag för kilarna redovisas". [Utställningsutlåtande ÖP](#) Kap 3.2.8

Som framgår av bilden nedan ges också intrycket att verksamhetsområdet är mindre än det som nu tas i anspråk, vilket innebär att intrånget får en större negativ påverkan.

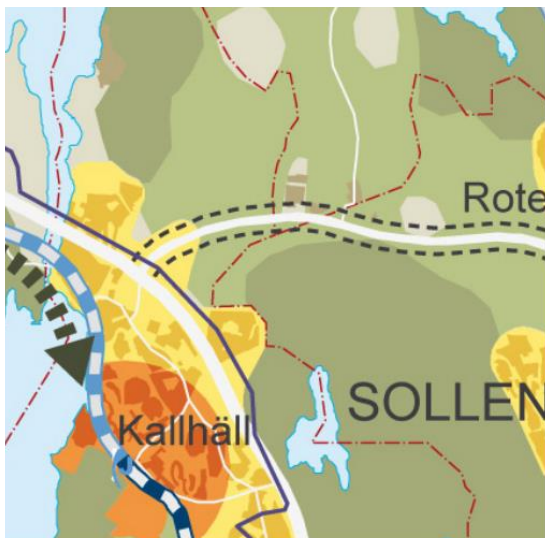
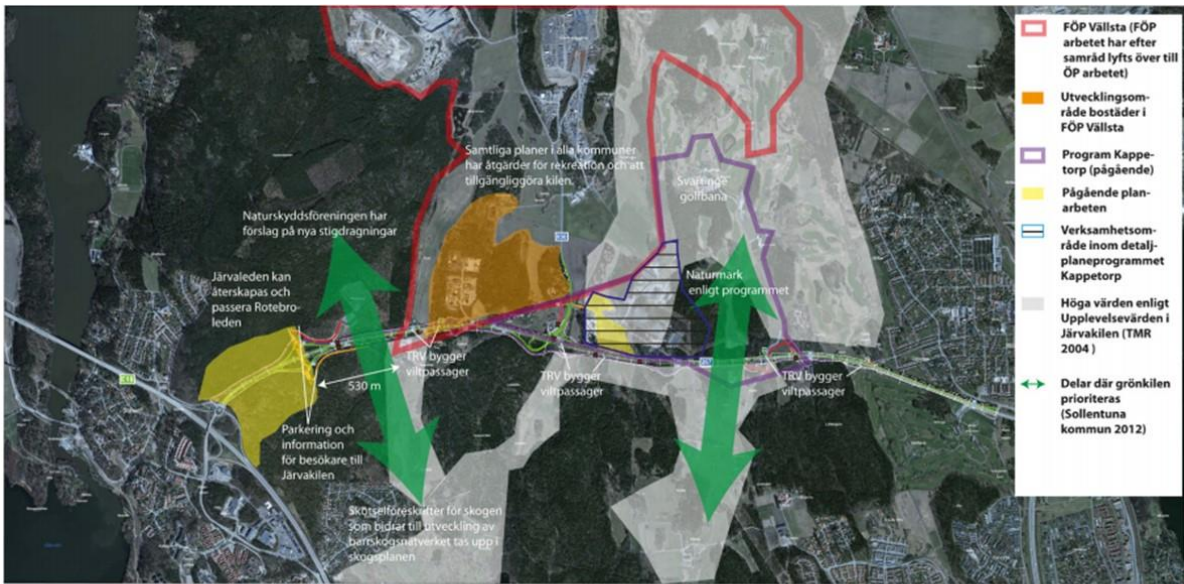

Bild 1 RUFs 2010 markering av området.

Från kommunens håll framförs att:

- det är drygt 500 m brett samband kvar mellan verksamhetsområdet och Katrinedal
- barriäreffekten förbättras
- det inte finns tid till ytterligare samordning och att
- området ligger perifert i Järvakilen.

Kommunen redovisar nedanstående bild av samordningen.

Bilden visar Järfällas, Upplands-Väsby samt Sollentunas lösning på förhållande mellan bebyggelse och grönkil.

Bild 2 Kommunens bild av natursambandet efter exploatering

Om man endast ser till bilden och påståendet om bredden och om ingen hänsyn tas till de kvaliteter och värden som området har för att möta Järvakilens syfte, kan allt se tillfredsställande ut ur ett planeringsperspektiv.

Nedanstående bild 2, visar konsekvenserna av exploateringen, något som inte framförts någonstans i bedömningen. Vad blir kvar av det skogs nätverk som illustreras på bilden ovan och de samband i grönkilen som Länsstyrelsen efterfrågar.

Som framgår av bilden så är området visserligen perifert i relation till hela Järvakilen men ytterst centralt när det gäller att upprätthålla spridningskorridorer för barrskogssambandet och andra viktiga samband.

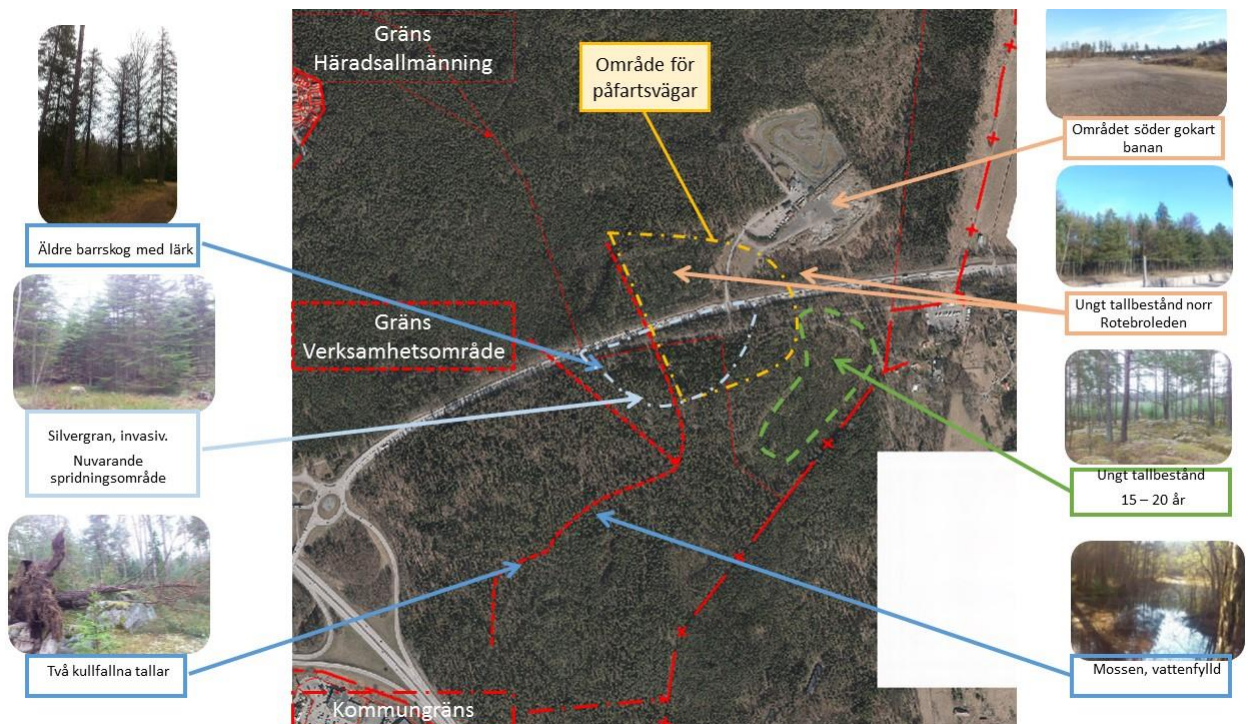

Bild 3 Stäkets verksamhetsområde, kvaliteter på natursamband

Som framgår av bild 2 påverkas det kvarvarande sambandet av:

1. Gokartbanan, tillsammans med de påfartsvägar som krävs, vilket innebär en väsentlig blockering och att i stort sett hela naturområdet norr om Rotebroleden inte längre utgör ett spridningssamband och naturområde.
2. området söder om Rotebroleden, som utgörs till stora delar av ett 15 – 20 år gammal hygge med enstaka tallar (föryngringsbestånd). Där växer unga tallar, c:a 5 m höga, så tätt att det i stort sett är ogenomträngligt, vilket bör jämföras med det fina område, som man avser avverka för verksamhetsområdet med en 150 – 200 årig blandskog av tall, enstaka granar och lärkträd, samt inslag av lövträd. En flerskiktig skog, vilket eftersträvas i skyddsvärda tätortsnära skogar håller på att växa fram.
3. Förutom att "påfartsområdet" försvagar sambandet finns dessutom ett område med silvergran. Den stora granen ser ut att vara moderplanta och beståndet ser ut att utvidgas. Silvergranen betraktas som invasiv (http://www.nobanis.org/speciesInfo.asp?taxalD=1436&hc_location=ufi) varför lämpliga åtgärder bör vidtas. I annat fall försvagas den kvarvarande remsan av värdefull hällmarksskog.

Bild 2 Silvergran, stamomkrets på 2 m

Bild 3 Bestånd med unga silvergranar. invasiv?

Sammantaget innebär den förslagna lösningen att det norr om Rotebroleden finns ett 100 m bred samband öster om Gokartbanan och söder om leden ett 100 m brett samband.

Bilder från blivande verksamhets område som försvinner

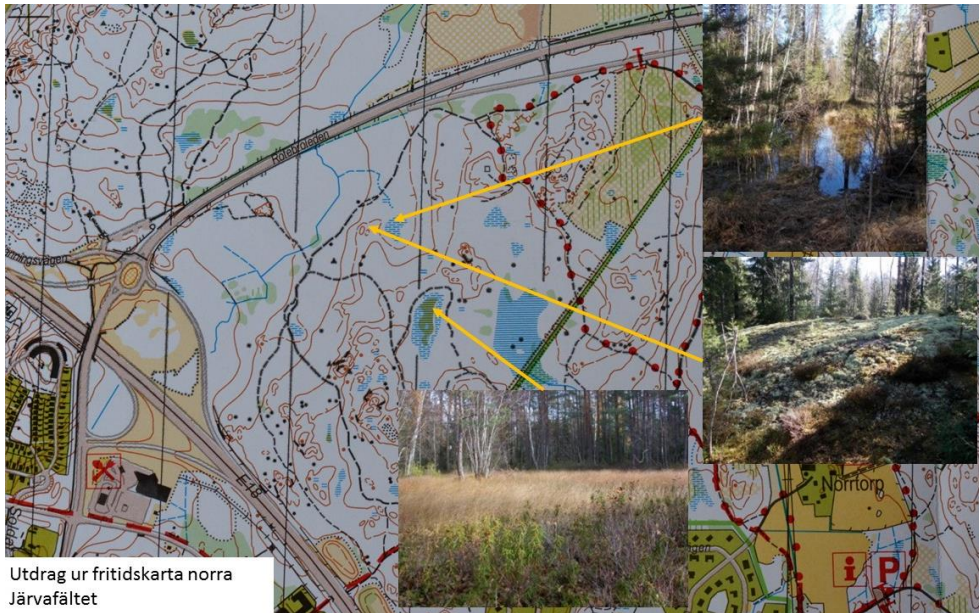
Bild 6 150 - 200-årig blandskog.

Bild 7 Stig genom vacker blandskog

Bild 4 Kochenillav på stubbe

Utdrag ur fritidskarta norra Järvafältet

Bild 5 Värdefulla biotope

Bild 8 Bergknalle med renlav

Bild 9 Äldre bestånd med torrakor

Bilder från SV verksamhetsområde

I det SV blivande verksamhetsområdet finns många fina bergknallar som troligtvis kommer att försvinna.

Med höjdskillnader på 15 – 20 m inom hela området och planer på stora industritomter kommer att innebära att stora mängder berg och moränmassor kommer att schaktas bort och förflyttas. Vilka blir konsekvenserna? Kommunen bör redovisa konsekvenserna. Hur kommer terrängen längs gränserna att bli? Kan kommunen hindra att de som köper tomter gör djupa schakt mot gränserna och tar bort bergknallar? En massförflyttninganalys bör också genomföras. Tibast förekommer också längs bäcken.

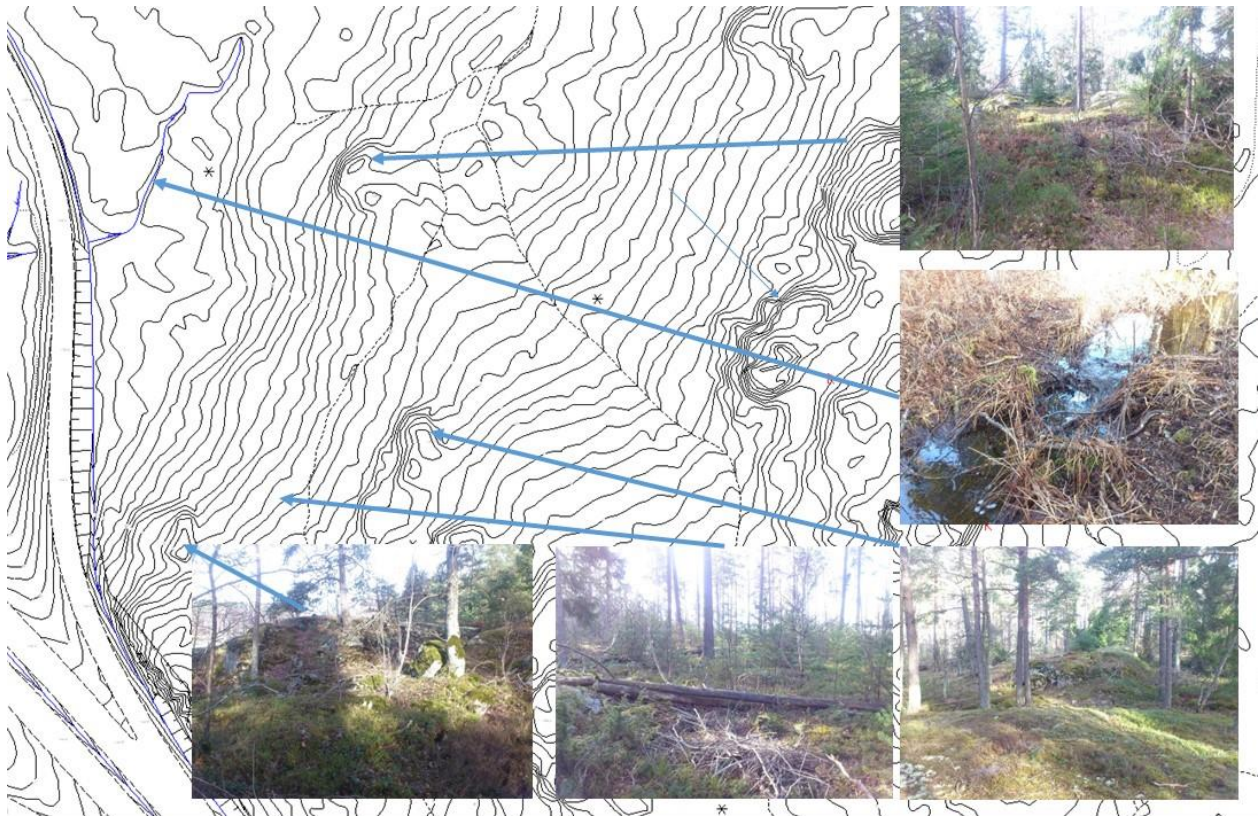

Bild 10 Biotoper i sydvästra verksamhetsområdet

Ovanstående biotoper kan bevaras genom att kvarlämna ett område längs E18. Samtidigt erhålls ett fungerande spridningssamband mellan nyckelbiotopen och området väster Kallhälls Villastad skapas.

Bilder från delar av kvarvarande delar av Järvakilen enligt den förslagna detaljplanen.

Bild 11 Planerad utbyggnad av gokartbanan

Bild 12 Snårig ungskog i föryngringsbetåndet

Skillnaden är uppenbar. Längs Rotebroledens norra sida finns ett smalt bälte av ungskog som kommer att försvinna när Rotebroleden breddas och cykelbana byggs.

Bild 13 Smal ridå av ungskog som försvinner när Rotebroleden byggs om

Det kommer att ta 150 till 200 år innan ett motsvarande område som det som tas i anspråk kan återskapas och då krävs beslut om att Gokartbanan flyttas. Ungskogsområdet söder om Rotebroleden tillhör Häradsallmanningen och skall, enligt de uppgifter NSF Jfa har, bedrivas med aktivt skogsbruk. Vår bedömning av den innebörden är att området kommer att gallras om några år, då decimeterhöga stubbar lämnas, tillsammans med det avverkade materialet. Därefter sker slutavverkning inom 40 - 60 år och ett nytt hygge uppstår. Konsekvensen blir att området inte är tillgängligt som tätortsnära skog med möjlighet till friluftsliv som t ex bär- och svamplockning mm under större delen av livscykeln.

Kan området både söder och norr om Rotebroleden göras till naturmark eller reservat för att skydda området?

Länsstyrelsen konstaterar att *"Sammantaget kan dessa anspråk på Järvakilens få negativa konsekvenser för spridningssamband mellan kilens yttre och inre delar"* ([Samrådsredogörelse](#), sid 3). Det är en **bedömning baserad på underlag som inte ger den verkliga bilden** av exploateringen.

Därför **anser NSF Jfa** att det samband som Länsstyrelsen efterfrågar inte kommer att kunna uppnås med den föreslagna detaljplanen. Vår slutsats är att **Kommunstyrelseförvaltning i denna fråga lämnat ett bristfälligt och undermåligt underlag för beslut.**

Barriäreffekten

Det framhävs att barriäreffekten minskar i samband med exploateringen. För större djur och groddjur är detta riktigt eftersom trafikverket planera övergångar. I utredningen påpekas att det är en betongrefug längs hela Rotebroleden, vilket inte stämmer. Vid Gokartbanan finns en öppning. Om man vill eliminera barriäreffekten för besökande, skulle en stoppsignal för gående/cyklande eller en enkel gångbro lösa problemet utan att nya negativa effekter skapas.

För fåglar och insekter beroende av barrskogssambandet är risken uppenbar att exploateringen kan leda till att tofsmes, spillkråka, större hackspett, gröngöling och skogsduva minskar eftersom återstående lämpliga biotoper kraftig reduceras och det ökade bullret från verksamhetsområdet.

NSF Jfa har tidigare påpekat att den gamla leden gick genom nyckelbiotopen och inte enligt den sträckning, som anges i planbeskrivningen. I planen anges också att: *"Området ska upplevas som öppet och gående och cyklisterna ska lätt kunna ta sig igenom området och ut i naturområdet"*.

Hur skall detta uppnås?

- Hur kan man förhindra att området kommer att likna industriområdet vid Polhem med höga stängsel?

- För att uppnå den avsedda tillgängligheten bör planen innehålla gångvägar som an knyter till stigarna utanför området? NSF Jfa har inte fått svar på hur eventuella schaktningar kommer att påverka möjligheten att passera och ta sig ut i naturen kring området? NSF Jfa föreslår att den befintliga stigen används som entré söderifrån till verksamhetsområdet. Se bild 14.
- Var kommer viltstängsel finnas och vilka öppningar kommer att finnas?

I planbeskrivningen anges att området "används främst för promenader, svamp- och bärplockning och är ett närströvsområde för boende i intilliggande bostadsområden. Värde för friluftslivet är dock begränsat genom att det störs estetiskt och upplevelsemässigt av de trafikleder som omger området. Rotebroleden utgör en kraftig barriär i landskapet som delar upp Järvafältet.

Det betonas också vikten av att människor får möjlighet att besöka naturen norr om Rotebroleden.

Bild 14 Stigsystem, mosse, våtmark

NSF Jfa ifrågasätter starkt om det blir bättre efter exploateringen?

Kommer den sociodukt som föreslås att eliminera den ödsliga vy som Gokartbana och området söder därom utgör? Hur värdefulla kommer de skogsområden, där aktivt skogsbruk tillämpas, vara som s.k. tätortsnära skog, när människor inte kan vistas i dem?

Behov av ökat skydd av tätortsnära skog

I detta sammanhang är det värt att påpeka behovet av att skydda den natur som är kvar. Risker är annars stor att vi får mera av en produktionsskog, som inte är lika värdefull som tätortsnära skog. Bilderna visar stora hyggen inom Häradsallmänningen.

Klimatförändringen med milda vintrar, ingen tjäle och mycket nederbörd ger stora skador vid traditionell avverkning med djupa hjulspår som följd. För att få skogar lämpliga som tätortsnära skogar krävs andra skötselmetoder.

Bild 15 Halvmeterdjupa hjulspår vid avverkning norr Rotebroleden

Det finns ännu några områden med väl fungerande tätortsnära skog kvar med de kvaliteter som NSF Jfa efterlyser, t.ex. Tjäderberget, Ekbacken, området norr om Knallboda m fl.

Det finns ingen tid för ytterligare samordning

Det är väl ingen brådska att exploatera Veddesta? Tunnelbana och pendeltåg kommer inte att vara klara förrän tidigast år 2020. Arbetena med Rotebroleden borde kunna påbörjas utan att detaljplanen är klar. Behovet av samordning har påpekats under hela planeringsfasen. Om kommunen har avstått från samordning bör inte tidsbrist åberopas.

Spridningssamband till nyckelbiotopen

NSF Jfa har tidigare framfört behovet av att skapa ett samband mellan nyckelbiotopen och det angränsande området norr om biotopen. Naturskyddsföreningen anser inte att det kan lösas genom att föreskriva en grönytefaktor med förhoppningen, som kommunen uttrycker det, att träd bevaras. Vi anser att ett naturområde skall lämnas kvar. Den smala förbindelse som planeras bedömer vi inte vara tillräcklig för att spridningssamband skall fungera. "Förbindelsen" bör tillåta att biotopen innehålla växter och träd från hela livscykeln. Även lågor bör ligga kvar.

NSF Jfa har också tagit upp problemet med hur omgivande och kvarvarande träd inom området skall bevaras? Redan nu, med de måttliga stormar som har varit, har ett par stora tallar fallit, se bild 16.

Bild 16 Två nya vindfällan i södra gränsen av området.

Med klimatförändringen, med milda vintrar, ingen tjäle och mera nederbörd och starkare stormar ökar risken för stormskador. År 67 – 68 var det en kraftig storm som drabbade området. Ett stort antal träd drabbades. NSF Jfa lyckades då stoppa den omfattande avverkning som planerades i samband med att stormfällorna togs tillvara. Därför har vi detta värdefulla område kvar. **Om inte stormen har inträffat och den åtföljande avverkningen genomförts så hade området söder om Rotebroleden troligen haft samma kvaliteter som nyckelbiotopen.**

- Hur skall nyckelbiotopen skyddas?
- Hur kommer gränserna att skyddas?
- Kommer träd att sparas kring gränserna så att verksamhetsområdets ytkrav inte ökar?

Mossen

Bild 17 Mossen, vattenfylld tidig vår

Bild 18 Mossen sommartid med skvattram i förgrunden

NSF Jfa anser att den utredning som kommunen hänvisar till inte är tillräcklig för att bevara mossen. I utredningen står: "Mossen söder om detaljplaneområdet påverkas ej negativt då ingen förändring av

dagvattenavrinning till och från mossen uppstår i samband med exploatering". Kommunen anger också att den bör klara sig vilket inte motsvarar de krav som finns i Miljökonsekvensbeskrivningen.

NSF Jfa uppfattar detta mera som ett påstående än en utredning. Mossen kommer att vara beroende av till- och avrinnande vatten. Kommer inte avrinnande vatten att var beroende av vad som sker inom verksamhetsområdet? I planen påpekas att terrängen är kuperad och att schaktning kommer att ske. Hur regleras det i planbeskrivningen?

Figur 19 Sankmark norr mossen

För att säkerställa mossens framtid kan det vara lämpligt att återställa den våtmark som finns c:a 100 m norr om mossen och får sitt vatten från mossens avrinning. Denna våtmark har dikats ut. Om våtmarken återställs kommer också mossens framtid också att säkras.

Suptallen – tips för bevarande

Suptallen har en omkrets av nära 3 m. Den har ett kulturellt och biologiskt värde.

Om inte suptallen kan räddas är NSF Jfa förslag att en 15 m lång stock klyvs och används som sittbänk

längs sociodukten, som kommer att ligga på samma ställe där suptallen växte. Suptallen och sociodukt fyller samma funktion av att hålla ihop de sociala sammanhangen. Suptallen var rastplatsen för både häst och körkarl, som var trötta efter den långa stigningen från Stäket. Båda behövde vila och förfriskningar och samtidigt som erfarenheter och "nyheter" mellan körkarlarna utbyttes. Bänken kan utgöra en rastplats där tillfälle ges för framtida generationer att reflektera över vilka naturvärden som har utplånats till förmån för verksamhetsområdet. En inskription med texten "Denna suptall avverkades för att ge plats för verksamhetsområdet. Tallen var många hundra år gammal och hade kunnat stå några hundra år till". En förteckning över de politiker och tjänstemän som medverkat i beslutet bör också presenteras.

NSF Jfa saknar en bedömning av vinsterna från exploateringen ur ett hållbarhetsperspektiv. Det avsätts massor av industriområden inom grannkommunerna, Upplands Bro, Upplands Väsby och Sollentuna kommun. Hur många arbetstillfällen kommer att skapas inom verksamhetsområdet? Behövs området för att exploatera Veddesta? Vad kommer det att kosta kommunen att få nuvarande företag att flytta?

Förekomst av skavfräken

Både norr och söder om Rotebroleden förekommer en ovanlig växt, skavfräken, som är den enda fräkenväxt som är vintergrön. Den har haft en historisk betydelse som disk och slipmedel. När den användes skedde knappast några kemiska utsläpp. NSF Jfa anser att bestånd av skavfräken bör bevaras.

Bild 20 Skavfräken

Bild 21 Skavfräken, den enda vintergröna fräkenväxten

Utbredning. Skavfräken förekommer i nästan hela landet, men är ganska ovanlig. Den växer gärna på sandig mark med ytligt grundvatten, till exempel i vägkanter, myrkanter, skogssluttningar, diken och bäckstränder.

Järfälla 2015-04-08

Naturskyddsföreningen i Järfälla

Karin Hanze, ordförande

Bilaga 1: Föreningen Rädda Järvafältets synpunkter

För kännedom:

Länsstyrelsen i Stockholms län
Naturskyddsföreningen i Stockholms län
Naturskyddsföreningen i Sollentuna
Väsby Naturskyddsföreningen
Föreningen Rädda Järvafältet
Förbundet för EKOparken